نقش نظام پزشکی در آموزش پزشکی ایران*

مجله علمی نظام پزشکی
سال ۲ ، شماره ۳ ، صفحه ۱۷۱ ، ۱۳۵۰

دکتر عزت‌الله حضرتی **

برای روشن‌شدن رابطهٔ نظام پزشکی با امور آموزش پزشکی کشور، قسمتی از پیام مبارك شاهنشاه آریامهر، که بهنگام آغاز فعالیت‌های نظام پزشکی شرف صدور یافته‌است، دراینجا درج میشود:

«نظام پزشکی باید در زمینهٔ فعالیت‌های علمی و تحقیقات و تتبعات پزشکی وظیفه‌ای آگاهانه بعهده بگیرد و از یاری و همکاری دانشگاهها وسازمانهای علمی و تحقیقاتی داخلی و خارجی برخوردار گردد و با تشکیل کنفرانس‌ها و سمینارها و انتشار نشریه‌های علمی و ترتیب دادن دوره‌های تکمیلی و نظائر آن پیوسته بکوشد تا صاحبان فنون پزشکی را در جریان آخرین پیشرفتهای علمی دنیا قرار دهد و تکامل دانش پزشکی را همگام با پیشرفتهای دنیای مترقی بآنان بشناساند. نظام پزشکی باید برای بثمر رسانیدن هدفها و آرمانهای خود نقش ارشادی خویش را بنحو احسن ایفا نماید و بر اجرای کلیه تصمیماتیکه طبق مصالح عالیه کشور در مورد امور درمانی و پزشکی اتخاذ میشود نظارت دقیق و مستمر داشته باشد.»

در اجرای اوامر ملوکانه، نظام پزشکی ایران خود را موظف دانست که بغیر از وظائف سنگینی که قبلا بعهده گرفته بود در امور آموزش پزشکی کشور طرحهائی تهیه نماید که خوشبختانه در کنفرانس آموزش پزشکی مطرح و مورد مذاکره قرار گرفت.

دانشکده‌های پزشکی کشور عهده‌دار تعلیم و تربیت پزشکان آتیه کشورند، ولی نظام پزشکی ثمرات این آموزشها را در اجتماع پزشکان مورد بررسی و مطالعه قرار میدهد.

سازمان نظام پزشکی در طی عمر کوتاه خود موفق شده است آمارهای بسیار جالب و منحصر بفردی که تابحال سابقه نداشته است تهیه کند. این آمارها بسیار مفصل و شامل تعداد دقیق پزشکان و دندانپزشکان کشور، پزشکان متخصص و غیر متخصص و تعداد آنها در شهرستانها و استانها و درصد پراکندگی آنها نسبت به نقاط کشور، مراجع تحصیل درجهٔ دکترا یا تخصصی، ساعات تدریس مواد در دانشکده‌های پزشکی کشور و مقایسهٔ آنها و ده‌ها نوع دیگر آمار و مشخصات است که بطور دقیق تهیه شده‌اند و مآخذ بزرگی برای تهیه اطلاعات جهت پی‌ریزی آموزش پزشکی نوین در کشور میباشند.

در این جا در زمینه آموزش در دانشکده‌های پزشکی و مقایسه آنها در سطح جهانی، تجربیات خصوصی خودرا نیز بعنوان یك فرد غیر دانشگاهی بیان می‌کنم. درحدود ۹ یا ۱۰ سال قبل بود که اینجانب بعنوان ناظر کل امتحانات E.C.F.M.G. در ایران انتخاب گردیدم، لازم به‌تذکار نیست که قبولی در این امتحانات شرط شروع تحصیلات تخصصی و کار در بیمارستانهای کشورهای آمریکاست و از بدو شروع این امتحانات تا مدت ۵ سال اینجانب ناظر برگزاری این امتحانات بودم. با اینکه اصولا این امتحانات خیلی ساده نبوده‌است و موضوع عدم تبحر و تسلط بزبان انگلیسی آنرا مشکل‌تر میسازد، معذالك سئوالات آن خارج از محدوده علم پزشکی نبوده و مفاد آن حداقل بایستی بگوش یك دانشجوی فارغ التحصیل دانشکده پزشکی آشنا باشد.

در امتحانات دوره اول مجموعاً ۹ نفر شرکت کردند که همگی مردود شدند، در دوره دوم شش ماه بعد، ۱۸ نفر شرکت کننده بودند که آنها نیز مردود شدند. بعدها عده داوطلبان افزایش یافت بطوریکه جلسات امتحانی از انجمن ایران و آمریکا به تالار ابن‌سینای دانشکده پزشکی دانشگاه تهران انتقال یافت و داوطلبان از ۲۰۰ نفر هم متجاوز شدند و بتدریج بر تعداد درصد قبولی‌ها افزوده شد و زمانی بحدود ۴۰٪ رسید. ولی این موفقیت‌های نسبی اطباء و دانشجویان در قبول شدن

---

* قسمتی از سخنرانی مؤلف در کنفرانس آموزش پزشکی سازمان بهداشت جهانی که در سال ۱۳۴۹ در تهران تشکیل شد.

** بخش جراحی پلاستیك ارتش ـ تهران

[Downloaded from jmciri.ir on 2026-09-08]

دراین امتحانات ، مرهون مطالعات پی‌گیر آنها ازروی کتب امریکائی بود که سئوالات فراوان پزشکی و جوابهای آنرا در دسترسشان قرار میداد واکثر این داوطلبان اظهار میداشتند که ۵۰٪یا بیشتر این سئوالات برایشان نامأنوس بوده واصولادرطی مدت دانشکده برای آنها تدریس نشده است. بااینکه شخصاً با برگزاری چنین امتحانات ،که قبولی درآن صرفاً باعث فرار بسیاری از مغزها از کشور ما میشود، موافقتی ندارد معذالك باید اقرار کرد که درطی ۷ الی ۸ سال گذشته این امتحانات در پیشرفت علمی دانشجویان واطبای جوان ما مؤثر بوده است واین شاید نشانه نقص آموزش دانشکده های پزشکی ، مخصوصا در قسمت علوم اساسی پزشکی ، و عدم هم‌آهنگی آن بادانشکده‌های پزشکی ممالك مترقی جهان است. در بررسی‌هائیکه بعمل آمده چنین نتیجه گرفته شده است که متأسفانه برای اغلب پزشکان، پس‌ازکسب دیپلم دکترا یا پس از گذراندن دوره تخصصی، بعلت درگیری‌های فراوان، امکان مطالعه تازه‌های پزشکی وشرکت درکنگره‌های پزشکی داخلی وخارجی، فراهم نیست و مخصوصاً باتوجه به‌اینکه دوره‌های فشرده وکوتاه مدت درکشور وجود ندارد، درجریان ترقیات روزافزون پزشکی قرار نمیگیرند.

بامراتب مذکور بنظر میرسد که اتخاذ راه حل‌های زیر بسیاری از مشکلات را مرتفع کند:

۱ــ تجدید نظر کامل در امر آموزش پزشکی دانشکده‌ها.

۲ــ تغییر کامل روش امتحانات تخصصی وتشکیل هیأتهای امتحانی ازخبره‌های دانشگاهی وغیردانشگاهی ، این هیأت داوطلبان را پس‌از طی دوره تخصصی مورد آزمایش قرار می‌دهد . این روش باعث میشود که استادان مربوط برای حفظ حیثیت علمی خود بیشتر وبهتر به تعلیم دستیاران و داوطلبان تخصص بپردازند و وقت بیشتری مصروف آنها کنند وهیچ‌عاملی، جزمعلومات داوطلبان، در موفقیت آنان مؤثر نیفتد. نظام پزشکی باید درانتخاب اعضای این هیأت‌های امتحانی ، با کسب نظر دانشکده‌های پزشکی وانجمن‌های تخصصی، کمك کند.

۳ــ تشکیل دوره‌های فشرده وبا ارزشی درطب عمومی وقسمتهای تخصصی برای بالا بردن سطح معلومات پزشکان ومتخصصین. در تأمین این‌منظور، همکاری متقابل وتشریك مساعی نظام‌پزشکی و دانشکده‌های پزشکی ضرورت دارد.

***

نظام پزشکی با انتشار نشریه علمی و مجهزتر نمودن کتابخانهٔ فعلی خود ودرآتیه ، باتشکیل یك مرکز اسناد ومدارك پزشکی وسیع در رده جهانی و تهیه فیلم‌های متنوع پزشکی ، خدمات خودرا در زمینه پیشرفت آموزش پزشکی عرضه میدارد.

[Downloaded from jmciri.ir on 2026-09-08]